

Asia: VN/35254/2025

Luonnos ohjeeksi riskinarviointiin ja viranomaistoimintaan tapauskohtaisessa EEJ-menettelyssä (RASTERI)

Luku 1 Johdanto

Yleiskommentit lukuun 1

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua tapauskohtaisen EEJ-käsittelyn viranomaisohjeluonnoksesta. MTK pitää tätä ohjetta hyvänä avauksena sille, että EEJ-päätöksentekoa ja kiertotaloutta koskevat haasteellista sääntelykenttää saadaan vähän selkeämmäksi.

Luku 2 Toimivalta- ja rajapintakysymykset

Yleiskommentit lukuun 2

-

Kommentit alalukuun 2.1 EU-sääntely

Luonnoksessa todetaan, että EU:n lannoitevalmisteasetuksessa ((EU) 2019/1009) säädetään siitä, milloin EU-lannoitevalmisteiksi luokiteltavat jäteteräiset tuotteet lakkaavat olemasta jätettä. MTK katsoo, että tässä yhteydessä tulisi täsmentää selkeästi, ettei EU-tason sääntely estä kansallista EEJ-menettelyä kierrätyslannoitteille.

Kommentit alalukuun 2.2 Kansalliset asetukset

MTK pitää ensisijaisen tärkeänä, että kansallista EEJ-asetusta kierrätyslannoitteelle aletaan tekemään mahdollisimman pian. Kierrätyslannoitteita koskevassa sääntelyssä ja sen soveltamisissa on tällä hetkellä paljon epäselvyyksiä ja epäyhdenmukaisuuksia, mitkä vaikeuttavat kiertotalouslannoitteiden tuottoa ja käyttöä tällä hetkellä. Ottaen huomioon kierrätyslannoitteiden tarjoamat suuret mahdollisuudet ruoantuotannon huoltovarmuudessa sekä maatalouden ympäristökestävyyden edistämiseksi, MTK pitää kansallisen asetuksen mahdollisimman nopeata valmistelun aloittamista tärkeänä.

Kommentit alalukuun 2.3 Tapauskohtainen sääntely

MTK pitää järkevänä, että niille jakeille, joita selkeästi tulee kiertotalouden piiriin enemmän, tehdään kansalliset EEJ-asetukset. Muita jakeita varten on perusteltua määrittää tapauskohtaisen päätöksenteon kehikko. Tapauskohtaisen päätöksenteon ohjaavat periaatteet tulisivat jakeiden moninaisuuden takia olla joustavia ja varsinkin niin kauan kuin EEJ-asetuksia ei ole säädetty ja näitä isoja jaeryhmiä pitää myös käsitellä tapauskohtaisessa päätöksenteossa, tulee vaatimusten ja päätöksenteon olla selkeää eikä tapauskohtaisen päätöksen tekeminen saa aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista taakkaa toiminnanharjoittajalle tai viranomaisille.

Luku 3 Toimivalta- ja rajapintakysymykset

Yleiskommentit lukuun 3

-

Kommentit alalukuun 3.1 Johdanto

-

Kommentit alalukuun 3.2 Sääntelyrajapinnat ja viranomaisen roolit

MTK esittää, että luonnokseen tarkennetaan viranomaisten roolia, erityisesti Tukesin ja Ruokaviraston toimivaltarajoja.

MTK pitää tärkeänä, että viranomaisten välinen yhteistyö ja käsittelyn jouheva siirtymä viranomaiselta toiselle varmistuu. Ympäristölupa ja -valvontaviranomaisten ei tule arvioida tuotelainsäädäntöä, kuten luonnoksessa todetaan. Tuotteita valvovien viranomaisten tulisi kuitenkin olla osa päätöksentekoprosessia alusta alkaen, jotta siirtyminen jätteestä tuotteeksi olisi hakijalle mahdollisimman helppo. Lisäksi on tärkeätä, että käsittelyissä olevat päällekkäisyydet selvitysten ja muiden toimitettavien materiaalien osalta minimoidaan niin, että EEJ-menettelyssä hakijan ei tarvitse toimittaa samoja tietoja ja papereita useampaan kertaan.

Akkreditoitujen kolmansien osapuolten laatujärjestelmiä tulee vain käyttää tilanteissa, joissa ne tuottavat lisäarvoa EEJ-menettelyyn eivätkä luo kohtuuttomia kustannuksia toimijalle. Etenkin silloin, jos EEJ-kategorialle on jo olemassa laatujärjestelmä sääntelyn pohjalta, kuten lannoitteilla jo on, ei päällekkäisiä laatujärjestelmiä tule ottaa käyttöön. Vastaavasti, kun viranomaispuolella laaditaan laatujärjestelmiä, tulee niissä mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon jo olemassa olevat kansainväliset sertifioinnit tai toimialan omat laatujärjestelmät.

Kommentit alalukuun 3.3 Rajapinnat käytännössä

MTK haluaa erityisesti kiinnittää huomiota eri viranomaisten antamiin ohjeistuksiin, erityisesti ympäristöviranomaisten. MTK on useamman kerran kuullut siitä, kuinka toimijoille on esitetty ristiriitaisia vaatimuksia tai ohjeistuksia koskien kierrätyslannoitteita. Tämä poukkoilevuus ja ennakoimattomuus viranomaisten välillä tekee alasta haasteellisen toimijalle ja lisää tarpeettomasti työtä. Tämän takia MTK toivoo, että yleiset käytänteet koskien kierrätyslannoitteiden ympäristönluvan tarvetta sekä riskienhallintaa, kuten linjaus, jonka mukaan kierrätyslannoitteiden

hyödyntäminen ei edelletä ympäristölupaa, otetaan selvästi esille tässä luonnoksessa, jotta ne saadaan mahdollisimman kattavasti viranomaissektorin ja eri toimijoiden tietoon.

YSL 32 § on epätarkka koskien sitä, että mitä millaiset jätteet tarkkaan ottaen kuuluvat sen soveltamisalan piiriin. MTK painottaa, että on tärkeitä saada selkeämmät valtakunnalliset ohjeet erityisesti kierrätyslannoitteiden osalta. Vaihtelevat viranomaistulkinnat ja epäselvyydet mm edellä mainitussa YSL 32 § vaikeuttavat käytännössä jätteiden liikkumista tuotekategorioihin ja tarpeettomasti lisäävät työmäärää niin toimijalle kuin viranomaiselle.

Kuten viranomaisohjeluonnoksessa todetaan EEJ-menettelyiden haasteena on se, milloin aine tai esine täyttää vastaaviin tuotteisiin sovellettavien säännösten ja standardien vaatimukset. Erityisesti kierrätyslannoitteiden osalta haasteena on se, että niitä tuotetaan hyvinkin erilaisista ja hyvin erilaisista prosesseista peräisin olevista jakeista. Tämän takia MTK pitää tärkeänä, että luonnoksessa selvennetään, viitataan vaatimusten täyttämiseen lannoitevalmisteeseen vai sen ainesosiin. Jokaisen käytettävän raaka-aineen tulee täyttää sovellettavan ainesosaluokan vaatimukset, jotka eivät välttämättä ole samat kuin lopullisen tuoteluokan vaatimukset. Valmis lannoitevalmiste voi koostua useista ainesosaluokista tai tuotantoeristä raaka-ainetta

Luku 4 Riskinarviointi tapauskohtaisessa EEJ-päätöksenteossa

Yleiskommentit lukuun 4

MTK pitää hyvänä, että riskinarviointikehikko on laadittu ja että se on hyvä lähtökohta lähteä kehittämään yhtenäistä riskinarviointia. Siihen liittyy kuitenkin vielä tässä vaiheessa monia tulkinvaraisuuksia, kuten epämääräisiä termejä ("merkittävästi haitallisempi" tai "riittävät tiedot"), mitä esim "tuotteen ominaisuuksille asetetuilla raja-arvoilla" tarkoitetaan tai miten valitaan vertailtava ensiötuote. Mikäli riskinarviointikehikko jalkautetaan viranomaiskäyttöön, tulee näiden olla tarkemmin määritelty.

MTK toivoo, että tästä yleiskuvailusta kehitellään toimialakohtaisia ohjeita, koska nykyisellään kehikko kuvailee prosessia hyvin yleisellä tasolla. Esimerkiksi kierrätyslannoitteiden osalta olisi toivottavaa, että kansallisesti määriteltäisiin millaista riskinarviointia ja selvityksiä toimijoilta odotetaan, jotta prosessi olisi toimijoille mahdollisimman ennakoitava. Lannoitteita sekä muita vastaavia ryhmiä, joilla on jo olemassa säätelyn kautta vaatimuksia sekä joiden ympäristö- ja terveysriskiä on säätelyn piirissä arvioitu, tulisi tapauskohtaisen riskinarvioinnin olla mahdollisimman yhtenäistä säätelyn kanssa. Lisäksi MTK painottaa, että kansallisten vaatimusten tuotteille ei pidä olla tiukempia kuin mitä EU-tasolla on, ellei siihen ole selkeää perustetta.

MTK pitää tärkeänä sitä, että viranomaisneuvonta riskien tunnistamisessa ja määrittämisessä on jo ennen prosessin varsinaista alkamista ja että neuvonnassa on mukana niin ympäristöviranomaisen

kuin tuoteryhmää valvova viranomainen. Tällöin toimija voi saada mahdollisimman selkeät listaukset tarvittavista selvityksistä ja analyseistä viranomaiselta jo heti prosessin alussa.

Kommentit alalukuun 4.1 Johdanto

-

Kommentit alalukuun 4.2 Riskinarviointiprosessi

-

Kommentit alalukuun 4.3 Riskien tunnistaminen ja määrittäminen

-

Kommentit alalukuun 4.4 Tapauskohtainen riskinarviointi

MTK haluaa painottaa sitä, että vaikka riskinarvioinnit ovat tärkeä osa tuoteturvallisuutta, pitää niitä vaatiessa myös ottaa huomioon riskinarvioinnin tuoma lisäarvo. Riskinarviointien tulisi siis olla oikeasuhtaisesti mitoitettuja ottaen huomioon tuotteen käyttötarkoitus ja mahdolliset riskit. Riskienarviointi on kallista ja varsinkin pienille toimijoille siihen liittyvät kustannukset voivat olla esteenä toiminnalle.

Kommentit alalukuun 4.5 Laadunvarmistus ja laadunvarmistusjärjestelmä

MTK esittää, että kohdassa korostetaan olemassa olevien laatujärjestelmien hyväksikäyttöä laadunvarmistuksessa ja että sellaisille tuotteille kuin kierrätyslannoite, joilla on jo lainsäädännön perusteella olevat laatujärjestelmä, ei tule määritellä toista päällekkäistä laadunvarmistusjärjestelmää.

Luku 5 Tapausesimerkit

Yleiskommentit lukuun 5

-

Kommentit alalukuun 5.1 Kemikaalijätteet ja niiden seokset

-

Kommentit alalukuun 5.2 Maanvaraisesti sijoitettava jäteperäinen materiaali

-

Hunnakko Jenni
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry